

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI 00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17 TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET: <http://www.korpo.pol.pl/cbos> E-mail: cbos@pol.pl

BS/165/147/94

ELEKTORATY PARTII POLITYCZNYCH ROK PO WYBORACH

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, PAŹDZIERNIK '94

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Od maja do września '94 CBOS prowadził badania preferencji wyborczych społeczeństwa. Mogły mieć na nie wpływ zarówno dyskusje na temat zmiany ustawy aborcyjnej, ratyfikacji konkordatu, jak i strajk załogi Huty Lucchini - Warszawa, wybory samorządowe, powstanie Unii Wolności lub trwający proces jednoczenia się prawicy. Interesowało nas, czy respondenci są stali w swoich preferencjach czy też zmienili zdanie¹.

Frekwencja wyborcza

W maju i czerwcu odsetek osób deklarujących gotowość wzięcia udziału w hipotetycznych wyborach parlamentarnych był niższy niż frekwencja wyborcza we wrześniu '93. Przyczyniła się do tego zapewne nieudana kampania przed wyborami samorządowymi, w której niewielka aktywność partii politycznych spowodowała, że udział w wyborach był - nawet jak na polskie warunki - wyjątkowo mały.

Frekwencja, jaką badani deklarowali w lipcu, wzrosła nieco - w porównaniu z wynikami majowymi - i przekroczyła 50%. We wrześniu odsetek osób chcących wziąć udział w wyborach utrzymał się na poziomie z lipca, ale mniej było tych, którzy deklarowali, że na pewno nie będą głosować (tab. 1).

¹Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (52) zrealizowano w dniach 2-5 września '94 na 1219-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

w procentach

Czy gdyby w najbliższą niedzielę odbywały się wybory do Sejmu i Senatu, to wziął(ęła)by Pan(i) w nich udział?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	V ⁹⁴	VI ⁹⁴	VII ⁹⁴	IX ⁹⁴
Na pewno wziął(ęła)bym w nich udział	48	48	53	54
Na pewno nie wziął(ęła)bym w nich udziału	21	23	23	18
Nie wiem, czy wziął(ęła)bym w nich udział	31	29	24	29

Wśród respondentów gotowych wziąć udział w wyborach do Sejmu i Senatu dominują ludzie w średnim wieku i starsi, głównie mężczyźni, osoby mające wyższe wykształcenie, kadra kierownicza, inteligencja oraz pracownicy umysłowi niższego szczebla, w grupie biernej zawodowo przeważają renciści i emeryci (por. tabele aneksowe). Badani zainteresowani udziałem w wyborach to ci, którzy oceniają swoje warunki materialne jako raczej dobre, wykazują duże zainteresowanie polityką, mają sprecyzowane poglądy polityczne - prawicowe lub lewicowe, często uczestniczą w praktykach religijnych.

Ankietowani, którzy deklarują, że nie wezmą udziału w wyborach, to przede wszystkim ludzie z wykształceniem podstawowym i zasadniczym zawodowym, pracownicy fizyczno--umysłowi, robotnicy, osoby niezadowolone ze swoich warunków materialnych, nie interesujące się polityką.

Preferencje wyborcze

W celu zbadania preferencji wyborczych przedstawiono respondentom listę ugrupowań politycznych z prośbą o wytypowanie tego, na które najchętniej oddaliby głos w wyborach do Sejmu.

Partie koalicji rządowej osiągają w zasadzie takie samo poparcie jak podczas ostatnich wyborów (wrzesień '93). Unia Wolności w okresie maj-lipiec '94 uzyskała 13%, a więc więcej niż przed rokiem Unia Demokratyczna, ale mniej niż UD i KLD łącznie. Wydaje się, że jest to skutek fuzji tych partii, w wyniku której jedna zawsze traci choćby minimalną część zwolenników, którzy nie sympatyzują z drugą. We wrześniu UW odnotowała największy spośród ugrupowań politycznych spadek poparcia. Może być on związany z nasilającym się wewnątrz tej partii sporem między jej prawym a lewym skrzydłem.

Dla prawicy prawdziwym sprawdzianem poparcia społecznego będą następne wybory. Dopiero wówczas nowe ugrupowania zaistnieją w społecznej świadomości. Można przypuszczać, że co najmniej jedno z nich uzyska większe poparcie niż deklarowane obecnie. Rozdrobnione ugrupowania centroprawicowe osiągają niewielkie poparcie, obecnie nie byłyby one w stanie przekroczyć progu 5%. W lipcu na miejsce w parlamencie mogłyby liczyć ugrupowania skupione w Przymierzu dla Polski - wrześniowy spadek poparcia może się wiązać z pojawieniem się na scenie politycznej Sekretariatu Ugrupowań Centroprawicowych, co zapewne spowodowało rozproszenie się głosów zwolenników prawicy.

Gdyby obecnie odbywały się wybory, jedyną partią spośród reprezentowanych w Sejmie, która nie znalazłaby tam miejsca, jest KPN. Lipcowe badania potwierdzają, jak się wydaje, jej wewnętrzny kryzys, którego przejawem są m.in. wykluczanie parlamentarzystów, rozwiązywanie organizacji terenowych i postulaty zmiany przewodniczącego. Konfederację zastąpiłby NSZZ "S", który odnotował ostatnio wzrost poparcia.

Obserwując zmiany preferencji wyborczych w ostatnich miesiącach (tab. 2) możemy zauważyć, że po ostatnich wyborach samorządowych następowały duże zmiany. Wzrosło wówczas poparcie dla SLD i - chwilowo - BBWR, a zmniejszyło się - dla PSL i KPN. Obecnie PSL "odrobiło" straty z czerwca i lipca, a wrześniowe poparcie dla tej partii było największe w omawianym okresie.

Tabela 2

w procentach

Na którą z partii lub organizacji najchętniej oddał(a)by Pan(i) głos w wyborach do Sejmu?	Wskazania respondentów według terminów badań			
	V'94	VI'94	VII'94	IX'94
Sojusz Lewicy Demokratycznej	16	21	20	22
Polskie Stronnictwo Ludowe	18	16	15	20
Unia Wolności	12	13	13	8
Unia Pracy	8	9	9	8
NSZZ "Solidarność"	7	7	7	8
Bezpartyjny Blok Wspierania Reform	5	9	6	6
Przymierze dla Polski, w skład którego wchodzi :	7	6	6	4
Zjednoczenie Chrześcijańsko-Narodowe,				
Porozumienie Centrum, Polskie Stronnictwo				
Ludowe - Porozumienie Ludowe, Ruch dla				
Rzeczypospolitej, Koalicja Konserwatywna				
Konfederacja Polski Niepodległej	6	3	3	4
"Porozumienie 11 Listopada", w skład którego	3	5	5	2
wchodzi : Unia Polityki Realnej, Partia				
Konserwatywna, Partia Chrześcijańskich				
Demokratów, Stronnictwo Ludowo-				
Chrześcijańskie				2
Sekretariat Ugrupowań Centroprawicowych, w skład				
którego wchodzi : Akcja Polska, Chrześcijańsko-				
Demokratyczne Stronnictwo Pracy, Stronnictwo				
Ludowo-Chrześcijańskie, Ruch III Rzeczypospo-				
litej, Stronnictwo Wierności Rzeczypospolitej				

Struktura socjodemograficzna elektoratów poszczególnych partii

SLD cieszy się największym poparciem respondentów w średnim wieku (35-64 lata), mających wyższe wykształcenie, kadry kierowniczej i inteligencji. Na tę partię głosowałyby osoby osiągające najwyższe dochody, dobrze oceniające swoją sytuację materialną, interesujące się życiem politycznym, nie uczestniczące w praktykach religijnych. Wydaje się, że **elektorat SLD** jest dość jednorodny politycznie, prawie dwie trzecie wyborców tego ugrupowania określa swoje poglądy jako lewicowe.

Elektorat PSL stanowią w przeważającej mierze osoby mieszkające na wsi, mające wykształcenie podstawowe i zasadnicze zawodowe, rolnicy, a także robotnicy niewykwalifikowani (w grupie biernej zawodowo - przede wszystkim bezrobotni). Stronnictwo

popierają badani osiągający najniższe dochody, raczej nie interesujący się polityką, osoby nie mające sprecyzowanych poglądów politycznych.

Elektorat UW składa się przede wszystkim z mieszkańców dużych miast, osób z wyższym wykształceniem, kadry kierowniczej i inteligencji, prywatnych przedsiębiorców, a także uczniów i studentów. Respondenci popierający tę partię charakteryzują się centroprawicowymi poglądami, deklarują duże zainteresowanie polityką.

Wśród **zwolenników UP** przeważają badani do 44 roku życia, mający wykształcenie średnie, pracownicy umysłowi niższego szczebla. Partię tę popierają także robotnicy niewykwalifikowani oraz osoby o poglądach lewicowych.

Elektorat NSZZ "S" tworzą głównie osoby z wykształceniem podstawowym, ludzie niezadowoleni ze swych warunków materialnych, biorący udział w praktykach religijnych, określający swoje poglądy polityczne jako prawicowe.

Elektorat BBWR stanowią mieszkańcy dużych miast, osoby z wyższym wykształceniem, prywatni przedsiębiorcy, pracownicy fizyczno-umysłowi, kadra kierownicza i inteligencja, badani określający swoje poglądy polityczne jako prawicowe lub centrowe. Wśród respondentów wyrażających chęć głosowania na BBWR sporą grupę stanowili uczniowie i studenci.

Preferencje wyborcze a oceny i prognozy sytuacji w kraju

We wrześniu prosiliśmy badanych o **ogólną ocenę sytuacji w kraju i kierunku zmian** (tab. 3). Interesowało nas stanowisko zwolenników poszczególnych ugrupowań politycznych.

Najbardziej niezadowoleni są ankietowani deklarujący poparcie dla partii koalicji rządowej (SLD i PSL) oraz UP. Prawie dwie trzecie spośród nich stwierdza, że ogólnie sytuacja w naszym kraju idzie w złym kierunku. Sympatycy PSL są nieco bardziej pesymistycznie nastawieni niż zwolennicy SLD. Połowa elektoratu PSL i niespełna połowa elektoratu SLD uważa, że za rok sytuacja się nie zmieni.

Tabela 3

w procentach

Elektoraty partii	Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju idzie w dobrym czy też w złym kierunku?		Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce:		
	w dobrym	w złym	poprawi się	nie zmieni się	pogorszy się
BBWR	58	25	19	41	4
KPN	41	46	15	47	5
PSL	30	61	19	51	5
PdP	28	48	23	29	4
SLD	25	62	20	43	3
NSZZ "S"	34	48	20	29	11
UP	23	58	5	40	5
UW	36	44	19	58	4
Pominięto odpowiedzi "trudno powiedzieć".					

Zdaniem prawie połowy sympatyków Przymierza dla Polski, NSZZ "Solidarność" i KPN, sytuacja w kraju, ogólnie rzecz biorąc, zmierza w złym kierunku. Jeśli zaś chodzi o elektorat BBWR, to ponad połowa ankietowanych ma odmienne zdanie.

W przypadku wyborców KPN i UW podobne odsetki badanych oceniają obecną sytuację pozytywnie i negatywnie - z nieco większą przewagą ocen negatywnych.

Sytuację polityczną w kraju najsurowiej oceniają zwolennicy Unii Pracy, Unii Wolności, SLD i BBWR (ci ostatni w lipcu zajmowali bardziej umiarkowane stanowisko). W elektoracie BBWR wzrosła liczba osób pozytywnie oceniających obecną sytuację polityczną, pozostał jednak taki sam odsetek niezadowolonych. Wśród wyborców pozostałych partii dominuje opinia, że sytuacja nie jest ani dobra, ani zła.

Ponad połowa ogólnej liczby badanych uważa, że **za rok sytuacja polityczna** nie ulegnie zmianie. Najbardziej optymistycznie zapatrują się na poprawę sytuacji politycznej sympatycy Przymierza dla Polski i SLD, ale jest ich znacznie mniej niż dwa miesiące temu. Proporcjonalnie największy wzrost pesymizmu odnotowujemy wśród zwolenników KPN.

Tabela 4

w procentach

Elektoraty partii	Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:						Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu roku sytuacja polityczna w Polsce:					
	dobra		ani dobra, ani zła		zła		poprawi się		pozostanie bez zmian		pogorszy się	
	VII	IX	VII	IX	VII	IX	VII	IX	VII	IX	VII	IX
BBWR	5	18	35	39	43	42	16	16	54	67	11	13
KPN	4	3	62	60	31	33	23	6	67	72	11	21
PSL	7	9	55	51	24	26	16	16	47	51	16	13
PdP	4	5	47	50	33	32	33	21	46	46	7	17
SLD	22	13	46	36	26	45	25	20	55	47	10	18
NSZZ "S"	16	13	34	53	46	28	22	15	54	44	20	30
UP	10	4	52	48	32	48	18	14	46	64	19	20
UW	15	8	48	33	30	47	28	15	58	59	10	16

Pominięto odpowiedzi "trudno powiedzieć".

W ocenie obecnej **sytuacji gospodarczej** istnieje większa polaryzacja poglądów (tab. 5). Ponad połowa zwolenników SLD, NSZZ "S" i PSL ocenia ją jako złą lub bardzo złą. W porównaniu z lipcem znacznie zmniejszył się odsetek niezadowolonych sympatyków Unii Pracy i KPN (w przypadku tej ostatniej partii o blisko 20% i prawie zrównał się z odsetkiem osób oceniających sytuację gospodarczą ani dobrze, ani źle). Jedynie sympatycy Przymierza dla Polski są stali w swoich ocenach. Zwiększyła się natomiast grupa niezadowolonych z obecnej sytuacji gospodarczej wśród zwolenników NSZZ "S" (o 13%), Unii Wolności (o 13%) i BBWR (o 4%). W ostatnim z wymienionych ugrupowań zwiększyła się liczba badanych pozytywnie oceniających obecny stan gospodarki.

Tabela 5

w procentach

Elektoraty partii	Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce. Czy jest ona:						Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:					
	dobra		ani dobra, ani zła		zła		poprawi się		nie zmieni się		pogorszy się	
	VII	IX	VII	IX	VII	IX	VII	IX	VII	IX	VII	IX
BBWR	16	24	36	23	48	52	17	32	55	47	14	17
KPN	17	12	23	44	60	43	12	29	76	59	12	12
PSL	4	8	40	33	54	57	19	25	48	45	22	20
PdP	6	5	44	41	50	51	42	24	40	20	10	42
SLD	14	14	31	24	52	58	35	26	46	37	10	25
NSZZ "S"	29	17	27	24	44	57	39	22	44	39	15	27
UP	1	5	33	41	62	55	19	21	40	47	26	30
UW	14	10	52	38	33	46	42	29	41	52	9	17
Pominięto odpowiedzi "trudno powiedzieć".												

Zdaniem blisko jednej trzeciej sympatyków BBWR, KPN i UW w ciągu najbliższego roku poprawi się sytuacja gospodarcza kraju. We wrześniu - w porównaniu z lipcem - zmniejszyła się natomiast liczba osób podzielających tę opinię wśród zwolenników NSZZ "S", UW, SLD i Przymierza dla Polski.

Generalnie jednak wśród potencjalnych wyborców większości omawianych ugrupowań politycznych przeważa pogląd, że sytuacja gospodarcza Polski w ciągu najbliższego roku nie ulegnie zmianie. W przypadku zaś osób popierających Przymierze dla Polski ponad dwie piąte badanych (w lipcu uważał tak co dziesiąty) podziela tę opinię.

Jedynie jedna czwarta zwolenników Sojuszu Lewicy Demokratycznej i NSZZ "Solidarność" oraz blisko jedna trzecia zwolenników Unii Pracy ocenia, że sytuacja gospodarcza się pogorszy.

W porównaniu z wynikami lipcowego sondażu zwiększył się odsetek osób uważających, że sytuacja naszej gospodarki pogorszy się, co jest o tyle istotne, że w ostatnim okresie publikowane były pozytywne oceny i prognozy gospodarcze na rok 1995. Jedynie PSL odnotował zmniejszenie się liczby pesymistów.

- ♦ W badaniach preferencji wyborczych partie koalicji rządowej (SLD i PSL) uzyskują w zasadzie takie samo poparcie jak w ostatnich wyborach parlamentarnych (wrzesień '93). Jediną partią spośród reprezentowanych w Sejmie, która nie znalazłaby tam miejsca, jest KPN. Konfederację zastąpiłby NSZZ "Solidarność", dla którego poparcie ostatnio wzrosło. Rozdrobnione ugrupowania prawicowe miałyby trudności z wejściem do parlamentu - nie byłyby one w stanie przekroczyć progu 5%.
- ♦ Obecnie najbardziej niezadowoleni z sytuacji w kraju są ankietowani deklarujący poparcie dla partii koalicji rządowej oraz Unii Pracy. Prawie dwie trzecie spośród nich stwierdza, że ogólnie sytuacja w naszym kraju idzie w złym kierunku. W porównaniu z wynikami lipcowego sondażu zwiększył się odsetek osób uważających, że sytuacja gospodarcza pogorszy się, co jest o tyle istotne, że ostatnio publikowane były pozytywne oceny i prognozy gospodarcze na rok 1995.